

ИЛИНДЕН

ВЕСНИК НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ - ТИРАНА

Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ГОДИНА XI БРОЈ 50

ТИРАНА - АЛБАНИЈА

www.vesnik-ilinden.com

ISSN 2522-4514

АПРИЛ 2022 ГОДИНА

Во овој број

Страница 2

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ И ПОДПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ДРУШТВОТО, НЕЗИР МЕЧА МУ ЈА ВРАЧИЈА ПОЧЕСНАТА НАГРАДА „ИЛИНДЕН“ НА МАКЕДОНСКИОТ АМБАСАДОР ВО ТИРАНА ПРОФ. Д-Р ДАНЧО МАРКОВСКИ

МИНИСТЕРОТ ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ БУЈАР ОСМАНИ СЕ СРЕТНА СО МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА И ОГРАНОКОТ ЗА ГОЛО БРДО СО КАМПАЊА „ГОРЕ ГЛАВАТА – ИЗЈАСНИ СЕ ДЕКА СИ МАКЕДОНЕЦ“

Страница 3

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА АПЕЛИРА ЗА ФИНАНСИСКА ПОМОШ ЗА ИЗГРАДБА НА КАМБАНАРИЈА ВО ПУСТЕЦ

НИКОЛА ЃУРЃАЈ ГОДИШНО ИНТЕРВЈУ ЗА МИА: „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА ВЕКЕ ДЕСЕТ ГОДИНИ РАБОТИ НА ЗАШТИТА НА ЕТНИЧКИОТ, ЈАЗИЧНИОТ И КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

Страница 6

ДАДЕН ВО УПОТРЕБА МУЗЕЈОТ ПОСВЕРЕН НА СТЕЈО СПАСЕ ВО СЕЛОТО ГЛОБОЧАНИ, ОПШТИНА ПУСТЕЦ

Страница 7

ПРОФ. Д-Р ВИТА БЛАЖЕ КОЈА, МАКЕДОНКА ОД ГОЛО БРДО – БОРЕЦ ЗА ПРАВАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

Страница 8

КРИСТО ТЕМЕЛКО (ВРБНИК, 1915 – ТИРАНА, 1990) ПОБОРНИК ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО АЛБАНИЈА

ИЗЛЕЗЕ ОД ПЕЧАТ КНИГА „ЈАЗИКОТ И ЈАЗИЧНИТЕ ФОРМИ КАКО ИДЕНТИТЕТСКА ОСНОВА КАЈ МАКЕДОНЦИТЕ СО ИСЛАМСКА ВЕРОИСПОВЕД“

ДЕЛА НА ПРОКОПИЕВ, ЛАФАЗАНОВСКИ И ТРАЈКОСКИ ОБЈАВЕНИ ВО АЛБАНИЈА

Страница 9

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ ПОДГОТВИ ВЕБ-СТРАНИЦА СО ДИГИТАЛНИ ИЗДАНИЈА НА ДЕЛАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

СТРУГА И ПОГРАДЕЦ СО ЗАЕДНИЧКИ ПРОЕКТ КЕ ГО РАЗВИВААТ ТУРИЗМОТ

Страница 10

МАКЕДОНСКОТО МАЛЦИНСТВО И МАТИЦАТА ЧИНАТ НЕДЕЛИВО ЕДИНСТВО

ЛУБИЛЕЈНО ИЗДАНИЕ БРОЈ

50

ВОТИМИ JUBILE NUMËR

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ И ПОДПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ДРУШТВОТО, НЕЗИР МЕЧА МУ ЈА ВРАЧИЈА ПОЧЕСНАТА НАГРАДА “ИЛИНДЕН” НА МАКЕДОНСКИОТ АМБАСАДОР ВО ТИРАНА ПРОФ. Д-Р ДАНЧО МАРКОВСКИ

Претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај и подпретседателот на Друштвото, Незир Меча остварија средба со македонскиот амбасадор во Тирана, проф. д-р Данчо Марковски и со тимот на Амбасадата на Република Македонија во Тирана. Во таа пригода, на амбасадорот му беше врачена почесната награда “Илинден”. Од своја страна, амбасадорот Марковски ги поздрави сите заложби, посветеноста и ангажманот на Македонското друштво “Илинден”-Тирана во насока на унапредување на позицијата и правата на македонско национално малциство во Албанија. Г-дин Ѓурѓај искажа благодарност за односот и ангажирањето на македонскиот амбасадор во Тирана, проф.

д-р Данчо Марковски во правец на подобрување на состојбата на Македонците во Албанија. Поради тоа, со посебно задоволство г-дин Ѓурѓај му ја врачна наградата “Илинден”. Никола Ѓурѓај изрази надеж дека досегашната успешна соработка и позитивни релации ќе продолжат и во иднина со македонската Амбасада во Тирана. На срдечниот разговор искажан е заеднички став за унапредување на соработката меѓу македонското друштво “Илинден”-Тирана и македонската Амбасада во Тирана, Република Албанија. Наградата “Илинден” е воведена по повод јубилејот 10 години постоење на Друштвото. Таа се доделува на личности кои дале посебен придонес за животот, историјата, културата и зачувувањето на автентичните традиции на Македонците во Република Албанија. Годишешни добитници на наградата, осевен Марковски се и Македонско меѓународно движење за човекови права (ММДЧП) – Канада, како и Халит Хабиб Оглу – потпретседател на Федералната унија на европските националности и претседател на Федерацијата на Турците од Западна Тракија во Европа – Витен, Германија.

МИНИСТЕРОТ ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ БУЈАР ОСМАНИ СЕ СРЕТНА СО МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

Во разговорот беа разгледани повеќе прашања поврзани со натамошното унапредување на нивниот статус во албанското општество, како и за начините како двете држави, во рамките на својата соработка, можат да го помогнат овој процес. Детално беше разговарано за потребата од натамошно поврзување и продлабочување на соработката, особено од аспект на културната, образовната и економската сфера. Во оваа насока беше истакнато задоволство од активната поддршка што Министерството за надворешни работи ја дава во реализација на проектите поврзани со активностите на македонските здруженија. Меѓу другото, заеднички беше констатирана потребата од промена на режимот на граничните премини, како што е привремениот граничен премин Требиште-Џешиште, како и заложбите на Владите на Македонија и Албанија за целосно имплементирање на проектите кои произлегуваат од иницијативата Отворен Балкан.

Османи ги запозна присутните за активностите и напорите поврзани со формалното започнување на пристапни преговори за членство на Македонија и Албанија во ЕУ, како и за придобивките кои ќе произлезат од тој процес.

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”- ТИРАНА И ОГРАНОКОТ ЗА ГОЛО БРДО СО КАМПАЊА “ГОРЕ ГЛАВАТА – ИЗЈАСНИ СЕ ДЕКА СИ МАКЕДОНЕЦ”

Македонско друштво “Илинден”- Тирана и огранокот за Голо Брдо, почнаа медиумска кампања за подигање на свеста кај Македонците во Албанија да се изјаснат тоа што се. Кампањата е под мотото „Горе главата – изјасни се дека си Македонец“. Сакаме да ја подигнеме свеста кај Македонците да се изјаснат она што единствено се, Македонци. Не има насекаде низ Албанија. Главно сме концентрирани во областите Голо Брдо, Мала Преспа, Гора, и Врбник но со неколку десетина илјади не има и во Тирана, Елбасан, Драч, Корча и во други градови, вели Никола Ѓурѓај, претседател на друштвото. И покрај барањата во континуитет по падот на тоталитарниот режим, сеуште на Македонците не им се признава статус на малцинство на целата територија на Албанија. Но, без оглед на тоа многу меѓу Македонците чувствуваат и страв и не се изјаснуваат

она што се. Буквално се плашат да кажат дека се Македонци, за да не бидат санкционирани, додава Ѓурѓај. Кампањата е на македонски и албански јазик, додава тој и нагласува дека освен во електронското издание на весникот “Илинден” ќе биде и на други медиуми во Албанија. Освен што ги повикуваме да се изјаснат слободно што се, нагласува Ѓурѓај, ќе работиме и на зачувувањето на нашиот идентитетот, културата, традициите, историјата и обичаите. Инаку, според македонските друштва во Албанија живеат од 120 до 150 илјади Македонци.

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА АПЕЛИРА ЗА ФИНАНСИСКА ПОМОШ ЗА ИЗГРАДБА НА КАМБАНАРИЈА ВО ПУСТЕЦ

Македонско друштво “Илинден”-Тирана апелира за финансиска помош за изградба на камбанарија на православниот храм Свети Архангел Михаил во центарот на Пустец, Мала Преспа. Поради тоа, Македонското друштво “Илинден”- Тирана ги повикува Македонците како во Република Албанија, така и Македонците низ целиот свет да помогнат за изградба на камбанарија на црквата “Св Архангел Михаил” не се сомневаме дека голем дел од нив активно ќе се вклучат во акцијата за изградба на камбанарија во склоп на православната црква “Св Архангел Михаил” во центарот

на Пустец. Вие, вашите пријатели, колеги и пријатели. Секој според сопствените можности и својата волја. Според зборовите на Македонците од Пустец „своното е одамна донесено, но поради фактот што недостасува соодветна камбанарија своното е обесено на едно железно, кое служи како недостојна замена за камбанарија. По молба и барање на македонските верници од Пустец за изградба на камбанарија крај црквата “Св. Архангел Михаил”, која навистина им е потребна, се потрудивме и со Божја помош успеавме да добиеме, убав проект на камбанарија која ѝ одговара на црквата. Камбанаријата ќе биде 15 м. висока и 4 м. широка. Почитувани верници и наши читатели во Албанија и секаде низ светот, Македонско друштво “Илинден”-Тирана се приклучува кон акцијата за собирање на доброволни прилози за изградба на овој објект, со кој ќе се заокружи црковниот комплекс во центарот на Пустец, Преспа, Албанија. Жиро – сметки на кои секој од вас ќе може да донира за изградба на камбанаријата: – преку сметка во банка за внатре во Република Албанија 410590037010117 – преку сметка во банка надвор од Република Албанија на AL89214411030410590037010117 Македонско друштво “Илинден”-Тирана однапред Ви благодариме и се надеваме на Ваша поддршка. Господ секому да помогне, а Свети Архангел Михаил да го заштити.

НИКОЛА ЃУРЃАЈ ГОДИШНО ИНТЕРВЈУ ЗА МИА: “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА ВЕЌЕ ДЕСЕТ ГОДИНИ РАБОТИ НА ЗАШТИТА НА ЕТНИЧКИОТ, ЈАЗИЧНИОТ И КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

Интервју со Никола Ѓурѓај, претседател на македонското друштво “Илинден”-Тирана и уредник на истоимениот весник

Кога на почетокот на една календарска година се сумираат резултатите од постигнато во годината што изминала, секако посебен белег за вас како друштво е одбележувањето на јубилејот 10 години од излегувањето на првиот број на македонскиот весник “Илинден”. Што тоа значи за вас и посебно за Македонците во Албанија?

Во годината што е зад нас, како претседател на Македонското друштво “Илинден”-Тирана и како главен и одговорен уредник на македонскиот весник “Илинден” можам да кажам дека беше година со многу работа за македонското национално малцинство во Република Албанија. Како што знаеме и поради пандемијата имаше и активности што беа предвидени, но одложени. Еден од најзначените настани беше одбележувањето на десетгодишниот јубилеј на македонскиот весник “Илинден”, што го оценуваме како значаен јубилеј за македонското население во Република Албанија. Имено, пред точно десет години, на први март 2011 година како двоброј (март/април) беше испечатен првиот број од македонскиот весник “Илинден” како гласило на друштвото. Поради пандемијата, одбележувањето на настанот не можеше да се одржи во март, но затоа пак го одржавме на деветти октомври. Свеченоста се одржа во „Реја“ павилјон на галеријата „Сепрентине“ кој во 2013 година е проектиран од Соу Фујмното, познат јапонски архитект и се наоѓа во центарот на Тирана. На настанот присуствува претставници од македонската амбасада во Тирана, од мисијата на ОБСЕ во Тирана, претставници од руската амбасада, како и албанскиот комесар за заштита од дискриминација, заменик претседателот на владиниот комитет за национални малцинства, претставници на здруженија на малцинствата во Република Албанија и претседателот на Македонска алијанса за европска интеграција, МАЕИ, како и други гости.

Што може да кажете за интересот што го побуди весникот меѓу читателската публика?

Изминатата деценија, весникот предизвика голем интерес кај македонската читателска публика во Република Албанија, во татковината Македонија како и меѓу македонската дијаспора во светот. Да не биде нескромност, но може да се пофалиме дека досега имаме испечатено 47 броеви, а почнувајќи од март 2017 година, покрај печатената верзија весникот може да се следи и преку интернет-издание: www.vesnik-ilinden.com На тој начин нашиот весник стана достапен за целокупната јавност, како за сите Македонци во

Албанија, така и во регионот и цел свет. Исто така, од септември 2017 година, весникот е стандардизиран според меѓународните норми за печатени и електронски периодични списанија со ISSN 2522-6282 (online) и ISSN 2522-4514 (print) и е дел од двата најголеми читани вести и клиентска датотека во Македонија: grid.mk и daily.mk. Во истовреме весникот е достапен во Националната библиотека во Тирана, во Националната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ – Скопје, како и во библиотеката на Македонската академија на науките и уметностите.

Која е мисијата на весникот, ако се знае дека е единствен печатен медиум на македонски јазик во Албанија?

Беше и останува да го поттикнува и одржува во континуитет македонскиот јазик и идентитет на Македонците во Република Албанија. Остануваме со вербата дека нашите активности ќе бидат соодветно поддржани од државните институции на Албанија и на Македонија, како и од Македонците ширум светот. Во изминатиот период весникот имаше голем придонес во евидентирањето и надминувањето на голем број прашања од интерес на Македонците во Република Албанија и континуирано работи на заштита и афирмација на нивниот македонски етнички, јазичен и културен идентитет и традиции. Вредно е да се спомне дека многу од македонските и светските информативни гласила користат податоци објавени во весникот “Илинден”. На тој начин, за многу значајни настани од животот на Македонците во Албанија, се информира пошироката светска јавност.

Кој се е вклучен во неговата подготовка и секако од каде имате најголема поддршка?

И во оваа прилика од име на редакцијата на весникот изразувам голема благодарност до сите соработници, кои несебично помогнале и особено за компјутерската обработка на Тримакс – Скопје, како и на печатницата Абази - Тирана. Исто време посебно благодарност сакам да упатам до Бил Николов, претседател на Македонското меѓународно движење за човекови права од Канада што овозможува весникот “Илинден” да стане глас на Македонците во Република Албанија. Благодарност секако и до верната читателска публика, која со покажаниот интерес кон содржините што ги нуди весникот покажа дека со објавуваните информации навистина ја допре сржта на проблемите на Македонците во Албанија. Кога сум тука, околу информирањето, во оваа прилика уште еднаш сакам да изразам огромна благодарност до редакцијата на МИА, која редовно информира за сè што се однесува на Македонците во Албанија, тука и за активностите на друштвото, како и на единствената македонска партија, Македонска алијанса за европска интеграција, МАЕИ.

Во Албанија постојат повеќе македонски друштва, но друштво “Илинден” е најактивно кога станува збор за заштита на националниот идентитет и остварување на правата на Македонците.

Македонско национално малцинство во Република Албанија има неколку здруженија, а секое од нив работи според нивните програми и зацртани цели. Како што е познато нашето друштво се појави во 2009 година и од почеток наметна нов стил на работење и заштита на националниот идентитет и подобрување на правата за Македонците и во 12 години делување се трудиме да сме целосно ангажирани и исто време ќе продолжиме да го правиме истото. Нашата активност се должи на отвореноста што ја имаме кон идеите и заложбите на сите Македонци кои се заинтересирани со нас да соработуваат и да споделат свои искуства. На тој начин, друштвото стана матица на Македонците во Албанија, во кое соработниците имаат доверба и сакаат да помогнат во остварување на заедничките цели за зачувување на идентитет на македонското национално малцинство во сите делови на Албанија. Иако, нашата првична намера беше да ја афирмираме македонската традиција во Голо Брдо, сепак, со оглед на интересот на Македонците од Преспа, Врбник, Елбасан, Тирана, ние го напуштивме првичниот концепт и станавме

глас на Македонците во цела Албанија. Од многуте настани и активности, каде што веќе почнавме редовно да имаме свои претставници, сакам да ја споменам средбата кај претседателот Илир Мета, со претставници на малцинствата, кога во дворот на претседателската резиденција, се слушаше „Бисер балкански“ и се играше македонско оро. На средбата делегацијата на “Илинден” ја предводена од Елса Џелили, координаторка за округот Елбасан.

Статус на национално малцинство на Македонците е признато, но само во регионот на Мала Преспа и Врбник, од каде доколку се иселат во друг дел на Албанија, тоа право го губат. Уште по падот на комунистичкиот режим вие баравте

да се признае статус на национално малцинство на целата територија, очекувате ли нешто да се смени?

Македонско национално малцинство по падот на комунизмот во 1991 година почна да се организира во здруженија исто време и почна барањата за признавање на Македонците во Голо Брдо, Гора и цела територија на на земјата, како што беше признато во Мала Преспа. Како што е познато и во комунистичкиот период во Мала Преспа, македонското национално малцинство беше признаено. И покрај нашите напори, до денес тоа не е случај. Но, тоа не значи дека Македонците во другите делови на Албанија не се изјаснуваат како Македонци и не реагираат кога некој ќе им го оспори или нападне нивното национално чувство.

Во тој однос деновиве имавте остра реакција, како многупати до сега, за обидите, како што наведувате за побугарување на Македонците во Голо Брдо.

Деновите пред новогодишните празници бугарските пропагандисти во Република Албанија, со нов обид да бараат Бугари во селата во Голо Брдо, каде што повторуваме нив ги нема. Имено, конзулот на бугарската амбасада во Тирана делел новогодишни пакетчиња на учениците од училиштата „Елез Кочи“ и „10 покојници“, стои во реакцијата на друштвото. Македонците од Голо Брдо ја осудуваат оваа подла и необјаслива акција на бугарската амбасада во Тирана и упатија порака во која јасно се отсликува македонското чувство на Македонците од Голо Брдо, во која порачуваа дека отсекогаш биле Македонци и никогаш нема да бидат Бугари. Ние сме жители со достоинство и горди сме што сме Македонци со векови, порачуваа Македонците од Голо Брдо до светот. Повторувам дека во Албанија, ниту мало ниту има Бугари, не сме Македонци. Можеби некој добил бугарски пасош, што единствено е од економски причини а тоа што бугарското малцинство беше вметнато во законот за малцинства беше под уцена на Бугарија за европската интеграција на Албанија и ништо друго. Колку Бугари има во Албанија потврдија изборите во Бугарија, кога беа пријавени да гласаат само вработените во амбасадата во Тирана. Сликата е сосема јасна.

Каква е вашата соработката со македонската амбасада во Тирана?

Раководството на друштвото има редовен контакт со македонската амбасадата. Мораме да истакнеме дека имаме одлична соработка со амбасадорот, Данчо Марковски, но и со целиот персонал. Преку редовна комуникација и координација работиме на сите полиња за унапредување на положбата на македонско национално малцинство во Република Албанија. Гледајќи дека Македонците имаат голема верба и почит кон амбасадорот и амбасадата, дрштвото и ќе продолжи со редовната соработка со амбасадата во Тирана.

Вие сте избран за член на албанскиот Национален совет за граѓанско општество, што несомнено е резултат на вашата ангажираност. Што значи тоа за Македонците во Албанија?

На 22 јуни 2021 година на јавен конкурс бев избран за член на Националниот совет за граѓанско општество на Република Албанија. Јас сум единствен претставник од редовите на малцинствата така што Македонците во Албанија за првпат добија свој член во ова тело. Овој совет е институција формирана од Владата на премиерот Еди Рама во 2015 година. Иницијативата за формирање и организирање на Националниот совет за граѓанско општество Владата на премиерот Еди Рама ја презеде, по согледувањето на потребите и намерите за приближување на законодавството, но не само во државните структури, туку за уште попрецизно за функционирање на граѓанското општество. Во тригодишниот мандат како припадник на македонското национално малцинство, јас ќе бидам гласот и на другите национални малцинства во Националниот совет за граѓанско општество. Целта на делување е демократизација, владеење на правото, човековите права и интеграција во ЕУ. Поконкретно основната мисија на овој Совет е да гарантира институционална соработка со граѓанските организации во корист и во функција на проширување на демократијата.

Многу ретко зборувате за личниот живот, но повеќе од јасно е дека во вашата максимална ангажираност имате голема поддршка од семејството.

Јас сум претседател на Македонско друштво “Илинден”-Тирана 12 години и 10 години главен и одговорен уредник на истоимениот весник, уште од времето кога не бев во брак. Тогаш беше полесно да се комуницира и да се патува меѓу Македонците низ Албанија и секаде каде имав покана за присуство. По стапувањето во брак време останува сè помалку, во семејството имам обврски бидејќи треба да се посветам и на нашите две прекрасни деца, ќерка и син. За волја на вистината имам огромна поддршка од сопругата за целиот мој ангажман во однос на македонско национално малцинство во Република Албанија. Дури имам и помош со цел да постигнам во квалитетно извршување на сите ангажмани што ги имам. Секако, тоа е нешто за почит и за тоа сум многу благодарен.

И на крај што посакување во новата година.

Секако, секоја нова година претставува можност за проценка на стореното, но и планирање на идни активности. Во Новата 2022 година очекувам зголемен ангажман во однос на македонското национално малцинство во Албанија, со оглед на постојаниот интерес на Македонците да се вклучуваат во нашите активности. Посакувам секому да му се реализираат посакуваните желби. Среќна Нова година и честити Божикни празници со желба за многу берикетна година. Од име на редакцијата на МИА Ви благодарам за интервјуто ви посакувам плодна спешна година во секој аспект.

Вера Тодоровска

ДАДЕН ВО УПОТРЕБА МУЗЕЈОТ ПОСВЕРЕН НА СТЕЈО СПАСЕ ВО СЕЛОТО ГЛОБОЧАНИ, ОПШТИНА ПУСТЕЦ

Во селото Глобочани, општина Пустец на свечен начин беше даден во употреба музејот на Стерјо Спасе, познат албански писател со македонско потекло, родум од ова малопреспанско село. На свеченоста, покрај други гости присуствуваше и македонскиот амбасадор во Тирана, Данчо Марковски, како и Илинден Спасе, син на Стерјо Спасе.

Музејот на Стерјо Спасе е дел од проектите Smart_CulTour, ко-финансирани од Европска Унија, во рамките на вториот повик од ИПА програмата за прекугранична соработка помеѓу Македонија и Албанија, 2014-2020 година. Овој проект го поттикнува туризмот, го штити и промовира културното и

природното наследство на целните региони со цел да се овозможи рамномерен и одржлив социо-економски развој во прекуграничниот регион Пелагонија и Корча. Глобочани е културна тангента меѓу Македонија и Албанија, објави македонската амбасада. Проектот беше спроведен од пет партнери од двете соседни земји и тоа општина Битола – водечки партнер, Македонија, општина Пустец, НУ „Завод и музеј“ – Битола, Управа за заштита на културното наследство – Корча, – партнер, Младински културен центар – Битола. Благодарение на поддршката од Европската Унија и преку проектот SMART CULTOUR, некогашното училиште, каде учел самиот тој, денеска музејот реалност. Проектот SMART CULTOUR е во целосна согласност со иницијативите на Европската Унија и е конкретен пример за плодна и успешна соработка. Првиот музеј во регионот на Преспа е веќе нова дестинација која додава дополнителна вредност на овој прекрасен подрачје, рече Пали Колефски градоначалник на општина Пустец.

Стерјо Спасе, роден е во село Глобочани, Мала Преспа во 1914 а починал во Тирана, 1989 годна. Тој е познат писател со македонско потекло и е еден од основоположниците и најзначајните претставници на современата албанска литература. Познат е и како антологичар, преведувач, учебникар и собирач на македонски народни умотворби во Мала Преспа. Покрај во Албанија, се школувал на Универзитетот Флоренца во Италија, додека магистрирал во тогашниот СССР. Автор е на петнаесетина романи и многу раскази. Негово најпознато книжевно дело е романот „Од живот за живот – зошто?“, кој е напишан во

вид на дневник и се фокусира на една трагична дилема на млад интелектуалец на село. И неговиот син Илинден Спасе, универзитетски професор во пензија, пишува на албански и на македонски јазик. Автор е на повеќе збирки раскази. Член е на Друштвото на писателите на Република Македонија. Синот на Илинден, Аријан Спасе е дипломат од кариера. Албанскиот претседател Илир Мета, пред три години, постхумно го одликува со признанието „Витез на редот на знамето“. Тогаш Мета рече дека неговиот познат роман „Зошто“ го најавил создавањето на современа литература во Албанија, додавајќи дека Стерјо Спасе е значајна личност не само во Албанија туку на Балканот и Европа.

ПРОФ. Д-Р ВИТА БЛАЖЕ КОЈА, МАКЕДОНКА ОД ГОЛО БРДО – БОРЕЦ ЗА ПРАВАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

Вита Блаже Која е родена на 19. 09.1957 година во селото Ѓинеец, Голо Брдо. Денес живее во Тирана и работи како универзитетски професор на Економскиот факултет во Тирана. Со оглед на нејзината посветеност, проф. д-р Која не пропушта ниту еден слободен момент за истражување и пишување за трудовиповрзани со македонската култура. Општо познато е дека таа е еден од ревносните собирачи на народни умотворби, информации за обичаите и традициите на Македонците во областа Голо Брдо. При нашиот разговор проф. д-р Вита Која ни објасни: „Сите наши книги се напишани и објавени на македонски јазик со кирилично и латинично писмо. Велам сите наши книги, затоа што материјалот го собиравме и го пишувавме со Митре Стојан Шутку, како и со Цветан Зафир Мазнику, кој, за жал, пред неколку години почина. Секоја книга е напишана и објавена во два дела и тоа: првиот дел на македонски јазик со кирилично писмо, додека во вториот половина од книгите истите творби се напишани на македонски јазик, но со албанско латинично писмо. Во комуникациите со Македонците од Тирана и Голо Брдо нам

ни беше предочено дека треба да има и комбинирани книги. Затоа, собраните народни поговорки и пословици што се објавени на македонски јазик со кирилично писмо, ги преведовме на албански јазик и ги испечативме со албанско писмо, со што секој читател ќе ги разбере откако ќе ги прочита. Овој пристап е поради Македонците од областа Голо Брдо и не само оттаму, со цел тие да можат да ги читаат книгите. Тоа е бидејќи во Албанија има многу луѓе на различна возраст кои не го учеле кирилското писмо, но добро го зборуваат македонскиот јазик. Професорката Која верува дека „...објавувањето книги на двата јазика, македонски и албански, ќе послужи за зајакнување на врските и пријателството меѓу двата народа и за сестрана меѓусебна соработка“. За читателите, интересно е да се каже дека проф. д-р Вита Блаже Која е една од авторите кои имаат издадено осум книги – томови посветени на народното творештво од областа Голо Брдо. Трудовите содржат над 1.500 страници, проф. Која заедно со Митре Стојан Шутку и Цветан Зафир Мазнику, пишуваат за „Македонско-албански пословични паралели“, „Народни песни“, „Пословици, поговорки, пословични и фразеолошки изрази“, „Народни пословици и поговорки“ и други. Спомнувајќи си за неуморната работа на книгите проф. Која сведочи дека „... материјалите ги собиравме слично како што работат пчелите. Тие одат од цвет на цвет и прават мед, а ние одевме од човек до човек, од куќа до куќа, од село во село, и собиравме народни песни, поговорки, пословици, приказни и сказни. Богато е нашето македонско народно творештво и со него треба секој да се запознае, а помладите да не го забораваат фолклорот од областа Голо Брдо. Најголем дел фолклорни бисери се од нашето родно место, каде собравме повеќе од 3.500 пословици и поговорки, а свесни сме дека има уште. Материјалот е систематизиран по азбучен ред и напишан на двете азбуки, на латиница и кирилица. Голем е бројот на луѓето што ги контактиравме и прашувавме, на пример за книгата „Голобордски фолклор“ – 4 („Gollobordski Folklor“), наш важен извор за собирање бисери ни беа Сава Митре Цфарку, Исаил Мазнику, Божана Забитку, Тасе Никола, Славка Будини, Цвета Фиљоќи, Авдула Сефери, Бранко Попа и многу други што се посочени во предговорот на книгата“.

Книжевниот критичар Фидан Марку, во врска со седмиот том од серијата, пишува: „... авторите се со посветеност, упорност и почит на мајчиниот македонски дијалект што се зборува во Голо Брдо и пошироко во Дримкол. В раце имаме непроценливо богат фолклор. Во поговорките се генерализира материјалниот и духовниот живот, се извлекуваат заклучоци и мисли за разни аспекти, прашања и проблеми, кои се појавиле во текот на работата и животот со векови, нагласува Марку. Покрај нејзината универзитетска работа и посветеноста во изработката на бројните трудови од македонската традиција, професорката Вита Која е активистка на политичко-културното друштво „Мир“, здружение на Македонците од Голо Брдо. Исто така, има голем придонес во организирањето разни културни манифестации со цел зачувување на културата, обичаите и традициите на Македонците од Голо Брдо, Албанија. За нејзината исклучителна ангажираност, Македонците од Албанија, како и целокупната македонска популација ширум светот, ѝ се благодарат на проф. д-р Вита Која за трудот вложен во зачувување на македонската традиција во Албанија.

КРИСТО ТЕМЕЛКО (ВРБНИК, 1915 – ТИРАНА, 1990) ПОБОРНИК ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО АЛБАНИЈА

Роден е на 18 април 1915 година во село Врбник, син на Јани и Донес, генерал, член на основачкото собрание на К.П.А. Во пролетта 1937 година бил избран да раководи со огранокот на Скадарската групација во Тирана, заедно со Кемал Стафа и Васил Шанто. Тој беше осуден на една година за неправилност против државниот и економскиот поредок на 10 февруари 1939 година. Политички комесар на бандата на Пеза со Мислим Пеза, член на Политбирото, пратеник на народното собрание од првите избори 1945 година, „народен херој“, генерал-мајор, командант на 3. корпус во Берат и директор на Политичката управа во Министерството на одбраната. Во текот на постапката на Првиот партиски конгрес во Тирана од 8 до 22 ноември 1948 година, обвинет дека е пројугословен, бил исклучен од Политбирото, разрешен од функцијата директор на Политичката управа и разрешен од генералниот секретар на Синдикати и ја напушти војската. Во 1949 година, откако го бранел својот сонародник Коци Сосе министер за внатрешни работи во периодот април 1946 – ноември 1948 година. Коци Сосе бил Македонец од Неговани, Леринско, Егејска Македонија. Кристо Темелко е осуден од Енвер Хоџа и назначен да работи како претседател на занаетчиските задруги во Тирана и бригадир за бербери, чевлари и кројачи. Починал во 1990 година. Се смета дека заслуга на видните партиски функционери на некогашната Комунистичка партија, Коци Сосе, Кристо Темелко и др. кои биле по потекло Македонци е зачувување правото на образование на мајчин македонски јазик за македонското национално малцинство во Албанија и оставање на работа на македонски учители од Македонија.

Никола Ѓурѓај

ИЗЛЕЗЕ ОД ПЕЧАТ КНИГА “ЈАЗИКОТ И ЈАЗИЧНИТЕ ФОРМИ КАКО ИДЕНТИТЕТСКА ОСНОВА КАЈ МАКЕДОНЦИТЕ СО ИСЛАМСКА ВЕРОИСПОВЕД”

Книгата е резултат на истражувањето подржано од Комисијата за наука, при Универзитетот Свети Кирил и Методиј во Скопје и како носител на проектот е Факултет за драмски уметности под раководство на професорите Валентина Божиновска и Тихомир Стојановски. Беше обработен поширок регионот на каде живеат Македонците муслимани областа Голо Брдо и облста Гора, во Албанија, Родопите во Бугарија, облста Гора во Косово. Беа истражувани дијалектите во македонскиот јазик и обредите театарски форми кои се народна традиција кај Македонците во овие области. Снимени се три документарни приказни и оваа книга е произлезена од тоа истражување.

ДЕЛА НА ПРОКОПИЕВ, ЛАФАЗАНОВСКИ И ТРАЈКОСКИ ОБЈАВЕНИ ВО АЛБАНИЈА

Во издание на реномираната албанска издавачка куќа „Фан Ноли“ од Тирана, деновиве излегоа од печат преводите на книгите „Човечулец“ на Александар Прокопиев и „Храпешко“ на Ермис Лафазановски. Минатата година во издание на „Фан Ноли“ излезе и романот „Неверство“ на Дејан Трајкоски. Овие дела досега имаат десетина преводи на балкански и светски јазици. Книгата „Човечулец: Бајки од левиот џеб“

оригинално е издадена од „Магор“ во 2011 година, а во 2012 година ја доби книжевната награда „Балканика“. Преводот на албански го направи Џими Лазри. Бајките за возрасни се тест на зрелоста, прифаќање на вечните вредности надвор од светот на егоизмот, заблуденоста и заглупеноста. Го отсликуваат животот во неговата бескрајна непредвидливост, во реалноста и фантазиите, сонот и јавето. Секој треба да го открие својот пат кон сопственото значење, откривајќи го повторно, на зрел начин, значењето на љубовта, моќта на доброто, како и уживањето во вечната игра на креативноста. „Човечулец“ е веќе објавена на: англиски, српски, полски, турски, хрватски, арапски јазик и на други јазици.

„Храпешко“ на Ермис Лафазановски беше претставник на Македонија за наградата „Балканика“ во 2006 година, а веќе е преведен на хрватски, словенечки, српски и на француски јазик. Преводот на албански го направи Џемиле Зукај. Хуморескно, меѓутоа воедно и сериозно авторот раскажува за згодите и незгодите на главниот лик Храпешко, за умешноста на создавањето и преживувањето, за копнежите и сонштата, за животната енергија и љубовта, за животот во татковината и во странство. Вториот роман на Дејан Трајковски „Неверство“ е објавен во 2014 година, а досега е преведен на англиски, ерменски, арапски, српски јазик.

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ ПОДГОТВИ ВЕБ-СТРАНИЦА СО ДИГИТАЛНИ ИЗДАНИЈА НА ДЕЛАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

По повод 100-годишнината од раѓањето на Блаже Конески, 2021 година е прогласена за Година во чест на Блаже Конески, а Македонска академија на науките и уметностите е активно вклучена во одбележувањето на оваа значајна годишнина на својот прв претседател преку повеќе активности. Една од активностите е и изработка на веб-страница со дигитални изданија на делата на Блаже Конески којашто ја подготви Истражувачкиот центар за ареална лингвистика при МАНУ. На веб-страницата се

претставени дигиталните верзии на објавените томови од „Критичкото издание на целокупните дела на Блаже Конески“, проект на МАНУ раководен од акад. Катица Кулавакова. Пристапот до страницата е преку следниов линк: <http://koneski.manu.edu.mk/>

СТРУГА И ПОГРАДЕЦ СО ЗАЕДНИЧКИ ПРОЕКТ ЌЕ ГО РАЗВИВААТ ТУРИЗМОТ

Развој на туризмот преку промовирање на културното наследство и културните вредности во општините Струга и Поградец е целта на проектот „Струга и Поградец за промоција на туризмот и културното наследство - Култур“ што го спроведуваат двете општини со финансиска поддршка од Европската унија. За подобра координација и реализирање на активностите се одржа средба на градоначалниците на Струга и Поградец, Рамис Мерко и Илир Џаколи, како и претставници од тимот за спроведување на проектот. Промоцијата на двете крај езерски општини, како што соопшти Општина Струга, ќе се прави преку сеопфатен план за менаџирање. Предвидено е формирање и опремување на локални туристички канцеларии во Струга и Поградец, обука за туристички работници и државни службеници од областа на туризмот и одржливиот развој, создавање нови туристички капацитети и производи, план за нивно управување и развој на одржливи финансиски планови, информира Општина Струга. Малите и средни претпријатија од овој регион, според Општината, имаат потреба од подобра интеграција со туристичките содржини, како и подобрена инфраструктура, која ќе привлече повеќе посетители и ќе ја продолжи туристичката сезона.

МАКЕДОНСКОТО МАЛЦИНСТВО И МАТИЦАТА ЧИНАТ НЕДЕЛИВО ЕДИНСТВО

Како се почитуваат малцинските права на Македонците во Србија, Албанија, Бугарија и во Грција, како наши соседни држави. Споредбата што ја направи нашиот весник открива изненадувачки показатели дека токму Бугарија и Грција, како членки на ЕУ, се оние што не ги почитуваат, односно ги прекршуваат човековите и малцинските права во споредба со другите наши соседи што не се дел од Унијата

Малцинските права на Македонците во соседните држави

Доколку се направи споредба помеѓу соседите на Македонија во однос на почитувањето на малцинските права на Македонците кај четирите земји-соседи на Македонија, тогаш се констатира дека всушност земјите-членки на Европската Унија се оние што не ги почитуваат, односно ги прекршуваат човековите и малцинските права на своите сограѓани од македонскиот етникум. Имено, Бугарија и Грција одбиваат да ги регистрираат македонските здруженија што сакаат да ги негуваат македонската култура и јазик. Досега, Бугарија поради прекршувањето на човековите права има седумнаесет пресуди од судот

во Стразбур. Слична е положбата и во Грција, која и понатаму одбива да ги регистрира македонските здруженија, како што беше примерот со друштвото „Крсте Петков Мисирков“ од Воден, кое беше регистрирано, а потоа неговата регистрација беше повлечена од грчкото министерство за култура, под изговор дека друштвото имало проблеми со грчкото судство. Од друга страна, состојбата во Србија и во Албанија е поинаква. Иако двете држави не се членки на Европската Унија, македонското малцинство ги ужива малцинските права.

Малцинските права на Македонците во Србија

Во Србија постојат 23 малцински заедници, кои се финансирани од буџетот на српската држава. Македонците имаат Национален совет како институција оформена и финансирана од српскиот буџет. Македонците имаат три политички партии што се легални и регистрирани во АПР. Македонското малцинство исто така има над педесет регистрирани здруженија во АПР. Јас живеам во Србија и сум Македонец со српско државјанство – граѓанин на Србија. Покрај сите овие малцински права, имаме и права загарантирани со Уставот, па, така, секаде каде што сме над 15 отсто имаме воведено двојазичност. Покрај овие права, имаме и права што ги црпиме од покраината Војводина. Во Војводина сме еден од официјалните народи што се внесени во војводинскиот устав. И покрај сите овие права што им се дадени на малцинските заедници, Србија нема проблем со сепаратизам и сите се лојални граѓани на Србија – вели Душан Јаневски.

Малцинските права на Македонците во Албанија

Македонското национално малцинство во Република Албанија е признаено од албанската држава, има своја општина во Пустец, како и образовен систем на македонски јазик во областа Мала Преспа. Македонците во Албанија имаат и своја редакција на мајчиниот македонски јазик на албанската државна телевизија. Повеќе македонски здруженија се регистрирани, а меѓу нив и македонското друштво „Илинден“-Тирана“. „Илинден“ е формирано од страна на граѓани со македонско потекло што живеат во Тирана, а неговата цел е заштита на македонското национално малцинство во Република Албанија. Основни задачи на македонското друштво „Илинден“-Тирана“ се: заштита на малцинските права на македонското национално малцинство во Албанија; организирање фолклорни фестивали во Голо Брдо, Мала Преспа и Гора; активности за запознавање и промоција на културните вредности на македонското национално малцинство во Албанија, организирање курсеви по македонски јазик; заштита на мајчиниот македонски јазик, народните носии и обичаи – вели Никола Ѓурѓај, претседател на македонското друштво „Илинден“-Тирана“. Како политички субјект на македонското малцинство во Албанија дејствува партијата Македонска алијанса за европска интеграција (МАЕИ), предводена од Васил Стерјовски, првиот Македонец во историјата на албанското собрание што од парламентарната говорница се обрати до Македонците во Албанија на мајчиниот македонски јазик. Македонците во Албанија имаат и повеќе гласила на македонски јазик. Меѓу нив е и македонскиот весник „Илинден“, кој за првпат излезе од печат во февруари 2011 година, во Тирана. Весникот се дистрибуира во албанските областите каде што претежно живеат Македонци: Голо Брдо, Гора, Мала Преспа и Врбник, како и во поголемите градови во кои живее македонското население – Тирана, Драч, Елбасан, Поградец, Корча, Биљашта и Кукс. Македонскиот весник „Илинден“ е гласот на животот, културните и верските обичаи на македонското малцинство во

Албанија – вели Никола Ѓурѓај.

Малцинските права на Македонците во Бугарија и во Грција

За разлика од Србија и Албанија, почитувањето на малцинските права на Македонците во Бугарија и во Грција е сосема друга приказна, односно во овие две земји-членки на ЕУ воопшто не се почитуваат ниту признаат правата на Македонците. И покрај многубројните апели на меѓународната заедница, како и многуте пресуди на Меѓународниот суд за правдата во Стразбур, Бугарија се оглушува на сето тоа и одбива да ги признае легитимните права на многубројната македонска заедница во Бугарија. Бугарската држава не ги признава малцинските права, ниту една етничка заедница, вклучувајќи ги и Македонците, Турците, Ромите и сите други, кои немаат право да регистрираат здруженија или организации за политичко дејствување. Партијата на Турците е регистрирана како граѓанска, спротивно од тоа ОМО Илинден – Пирин се залага за заштитата на националните права на Македонците во Бугарија – вели Тони Менкиноски. И претставникот на ОМО “Илинден”-Пирин, Стојко Стојков, потврдува дека во Бугарија воопшто не се почитуваат правата на македонското малцинство. Македонците во Бугарија немаат никакви индивидуални малцински права. Нивното постоење се негира. Самоопределбата Македонец се третира како антибугарска и како национално предавство. Македонците се објект на постојан и несанкциониран говор на омраза. Не можат да регистрираат свои организации и по голем број пресуди во Стразбур – вели Стојко Стојков од ОМО “Илинден”-Пирин.

Меѓународната заедница бара принавање на Македонците во Бугарија и во Грција

Редица влијателни меѓународни тела и организации имаат донесено низа важни документи со кои се повикуваат Бугарија и Грција да ги признаат Македонците што живеат таму. Меѓу нив е и Европската слободна алијанса (ЕФА), која усвои декларација во која ја повикува Европската Унија да ги охрабри Бугарија и Грција да ги поддржат самоопределувањето и културниот идентитет на своите граѓани од македонско потекло. Според ЕФА, Македонците ги исполнуваат критериумите за малцинство, лојални се на државите во кои живеат и се силно мотивирани нивниот заеднички идентитет, вклучувајќи ги нивната култура, нивните традиции и нивниот македонски јазик. Со оглед на долгорочните антимакедонски политики на Бугарија и на Грција, од 19 век наваму, Европската слободна алијанса повикува: Бугарија и Грција да најдат решение за македонското прашање и да ја признаат својата одговорност кон македонското малцинство на нивна територија и со тоа да почнат да водат европска политика за малцинствата и да им го дадат на Македонците целокупното право предвидено со Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства и други релевантни стандардни документи за малцинствата.

Далибор Станковиќ

ИМПРЕСУМ:

Издавач: Македонско друштво “Илинден”-Тирана
Главен и одговорен уредник: Никола ЃУРЃАЈ
Лектура: Естела КАРАМЕШИНОСКА
Компјутерска обработка: Анита МИЛЕВСКА
Печати: Печатница Абази - Тирана
Фотографии: Редакција на Македонски весник “Илинден” и Македонско друштво “Илинден”-Тирана,
Адреса: Rruga “Mihal Grameno” Nr. 183, Tirana, Albania
Телефон: +355 69240 1778
E-mail: drustvo.ilinden.tirana@live.com
www.ilinden-tirana.com
www.vesnik-ilinden.com

© Македонски весник “Илинден” - Сите права се задржани. Не е дозволено копирање, умножување или понатамошна репродукција или дистрибуција на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без претходно добиено одобрение од издавачот.

**МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА ГИ ПОВИКУВА СИТЕ
МАКЕДОНЦИТЕ ВО РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА НА ПОПИСОТ НА НАСЕЛЕНИЕ ВО
ОКТОМВРИ 2022 ГОДИНА БЕС СТРАВ ДА СЕ ИЗЈАСНАТ ДЕКА СЕ МАКЕДОНЦИ
И ДЕКА МАЈЧИНИОТ ЈАЗИК Е МАКЕДОНСКИ ТАКА ГО ЧУВАТ СВОЈОТ
МАКЕДОНСКИ ИДЕНДИТЕТ ВО РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА**

**SHOQATA MAQEDONASE “ILINDEN”-TIRANË U BËN THIRRJE TË GJITHË MAQE-
DONASVE NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË NË REGJISTRIMIN E POPULLSISË NË
TETOR 2022 PA FRIKË TË DEKLAROJNË SE JANË MAQEDONAS DHE SE GJUHA AM-
TARE ËSHTË MAQEDONISHTJA DUKE MBROJTUR KËSHTU IDENTITETIN E TYRE
MAQEDONAS NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË.**